

Е. Г. Стоматовкандидат юридичних наук, доцент,
суддя

Комунарського районного суду м. Запоріжжя

ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ ОСОБИ В КОНТЕКСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Статтю присвячено з'ясуванню підходів до розуміння категорії сімейне життя особи в правовій доктрині України у співвідношенні з категоріями приватного та особистого життя та змісту цих категорій в міжнародно-правових документах, що визначають стандарти забезпечення прав людини та рішень Європейського суду з прав людини. Акцентовано увагу на тому, що чинна ст. 182 КК України, яка передбачає відповідальність за порушення недоторканності приватного життя, не повною мірою охоплює охорону приватності, залишаючи за її межами окремі аспекти приватності в сімейному житті особи. Такий стан речей обумовлений тим, що в статті криміналізовані незаконні дії з конференційною інформацією, яка за визначення в ЗУ «Про інформацію» включає в себе лише ту частину інформації про сімейне життя особи, яка стосується сімейного (цивільного) стану, що є лише одним з проявів сімейного життя людини, оскільки пов'язаний з констатацією перебування особи у шлюбних відносинах. Розглянуто поняття сім'ї та підходів щодо розширеного розуміння сім'ї в практиці Європейського суду з прав людини. Проаналізовано нормативну базу, в якій здійснюється розмежування приватного та сімейного життя особи, також визначається поняття «сім'ї», «фактичної сім'ї», «близьких осіб» тощо та позицію Конституційного суду України щодо розуміння поняття приватного та сімейного життя. З'ясовано, що в правозастосовній діяльності при кримінально-правовій оцінці дій щодо незаконного поширення конфіденційної інформації остання трактується більш широко ніж визначено в законі, оскільки до неї відносять не лише інформацію безпосередньо про сімейний стан, але й про склад сім'ї в цілому та персональні дані членів сім'ї. З іншого боку відсутні чіткі критерії розмежування інформації про приватне та сімейне життя людини в процесі застосування кримінального закону, позаяк переважно вказується, що з об'єктивної сторони порушення приватного життя полягає у неправомірному втручанні в особисте чи сімейне життя особи. При цьому характер інформації не уточнюється. Зроблено висновок про доцільність уявляється перегляд сучасного стану кримінально-правової політики щодо підходів у визначенні права на приватне та сімейне життя як об'єкту кримінально-правової охорони.

Ключові слова: сімейне життя, приватне життя, сім'я, недоторканність, конфіденційна інформація, кримінально-правова охорона, Європейський суд з прав людини, лікарська таємниця, таємниця усиновлення (удочеріння), права, свободи та інтереси особи.

Актуальність. Наразі в кримінально-правових нормах, якими криміналізовано ті чи інші суспільно-небезпечні посягання на недоторканність приватного життя особи (зокрема ст. 162, 163 та 182 КК України) не виділяється поняття «сімейне життя» особи. Між тим в низці міжнародно-правових документів щодо захисту прав і свобод людини мова йде про особисте та сімейне життя людини. Зокрема ст. 12 Загальної декларації прав людини проголошує заборону безпідставного втручання в особисте та сімейне життя, ст. 17 Міжнародного пакту про громадян-

ські і політичні права передбачає заборону свавільного або незаконного втручання в сімейне життя, ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Європейська конвенція) декларує повагу до приватного та сімейного життя [1]. Між тим в кримінально-правовій доктрині України увага фокусується переважно на змісті поняття приватне життя особи, або ж приватне та сімейне життя особи згадуються фактично як неподільне поняття.

Аналіз стану наукової розробки питання. На цей факт зверталася увага окремими вітчиз-

няними дослідниками як от І.Б. Король [2], Зікрата О.А. [3], Сосніна О.В. [4] та ін. Зокрема й висловлена думка, щодо доцільності зміни назви ст. 182 КК України на «Умисне порушення таємниці особистого та сімейного життя» та зроблено висновок, що конституційні гарантії недоторканності права особистого і сімейного життя не в повній мірі співпадають із їх забезпеченням шляхом кримінально-правової охорони приватного життя людини.

Тож **метою статті** є з'ясування підходів до розуміння категорій приватне життя, особисте життя та сімейне життя особи в правовій доктрині України з урахуванням змісту цих категорій в міжнародно-правових документах, що визначають стандарти забезпечення прав людини та рішень Європейського суду з прав людини. Прагматичне значення з'ясування цього питання полягає також в оцінці стану кримінально-правової охорони приватності через визначення доцільності/недоцільності існування конкуренції кримінально-правових норм, що передбачають незаконні дії з різного виду конфіденційною інформацією (таємниця усиновлення (удочеріння), лікарська таємниця тощо).

Виклад основного матеріалу. В ст. 32 Конституції України проголошено, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України [5]. В цивільному законодавстві поняття особисте життя та сімейне життя також розрізняються. Зокрема в ч.4 ст. 291 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) передбачено, що ніхто не має права втручатися у *сімейне життя* фізичної особи, крім випадків, передбачених Конституцією України. А право на *особисте життя* та його таємницю регламентовано в ст. 301 ЦК, де передбачено, що фізична особа має право на особисте життя (ч.1); сама визначає своє особисте життя і можливість ознайомлення з ним інших осіб (ч.2); має право на збереження у таємниці обставин свого особистого життя (ч.3); обставини особистого життя фізичної особи можуть бути розголошені іншими особами лише за умови, що вони містять ознаки правопорушення, що підтверджено рішенням суду, а також за її згодою (ч. 4) [6].

Невтручання в приватне життя особи є однією з засад кримінального провадження (ст. 7), яка полягає в тому, що під час кримінального провадження кожному гарантується невтручання у приватне (особисте і сімейне) життя (ст. 15) Кримінального процесуального кодексу Укра-

їни [7]. Задля запобігання розголошення відомостей про особисте та сімейне життя слідчий суддя, суд може прийняти рішення про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні впродовж усього судового провадження або його окремої частини (п. 3 ч. 2 ст. 27 КПК). Отже, важливим аспектом застосування цієї норми кримінального процесуального закону є визначення які відомості стосуються приватного, а які *сімейного життя* людини.

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» моніторинг способу життя здійснюється із додержанням законодавства про захист персональних даних та не повинен передбачати надмірного втручання у право на недоторканність особистого і сімейного життя особи (абз.1 ч. 3 ст. 51⁴) [8].

Тож очевидно, що на рівні законодавства визнаються такі складові приватного життя особи як *особисте* та *сімейне* життя. Чинний КК України охороняє приватне життя особи, не виокремлюючи вказані складові. Зокрема в ст. 182 КК України «Порушення недоторканності приватного життя» передбачена відповідальність за незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконну зміну такої інформації, крім випадків, передбачених іншими статтями цього Кодексу [9]. В ЗУ «Про інформацію» до конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, *сімейний стан*, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження [10]. Очевидно, що інформацію про *сімейний стан* та інформацію про *сімейне життя* особи, як визнану на міжнародному рівні складову приватного життя людини не можна ототожнювати. Так, сімейний (цивільний) стан є офіційною, державно стандартизованою формою, що описує стосунки людини зі значущими іншими у категоріях шлюбу (неодружний/одружений, незаміжна/заміжня, розлучений/розлучена, вдова/вдовець) [11]. Зокрема таким документом є довідка про сімейний стан (афідевіт) – нотаріально засвідчений документ, який підтверджує факт, що на даний момент особа не перебуває у шлюбі. Таке декларування сімейного стану здійснюється під присягою. Утім шлюб є не єдиною формою існування сім'ї, а відтак і сімейного життя. Аналіз положень ст. 2, 3, 4, 7 та інших Сімейного кодексу України (далі – СКУ) [12] свідчить, що сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення,

а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства, а регулювання сімейних відносин, здійснюється з урахуванням права на таємницю особистого життя їх учасників, їхнього права на особисту свободу та недопустимості свавільного втручання у сімейне життя [12]. Безпосередньо СКУ визначаються засади шлюбу, особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя, підстави виникнення, зміст особистих немайнових і майнових прав та обов'язків батьків і дітей, усиновлювачів та усиновлених, інших членів сім'ї та родичів.

Отже, в аспекті кримінально-правової охорони приватного життя особи інформацію про сімейний стан особи як частину конфіденційної інформації слід визнати лише частиною інформації про сімейне життя особи, а відтак кримінально-правова охорона конфіденційної інформації щодо сімейного життя за унормованого змісту поняття конфіденційної інформації не може бути визнана повною та такою, що повністю відповідає міжнародно-правовим стандартам в сфері забезпечення прав людини. В правозастосовній діяльності при кримінально-правовій оцінці дій щодо незаконного поширення конфіденційної інформації остання трактується більш широко. До неї відносять не інформацію безпосередньо про сімейний стан, але й про склад сім'ї в цілому та персональні дані членів сім'ї. Хоча простежується складність в розмежуванні понять приватне життя, особисте життя та сімейне життя особи в процесі застосування кримінального закону. Так, вказується, що з об'єктивної сторони порушення приватного життя полягає у неправомірному втручанні в особисте чи сімейне життя особи, порушенні таємниці особистого сімейного життя, які можуть проявитись у таких формах: незаконне збирання конфіденційної інформації про особу; незаконне зберігання такої інформації; незаконне її використання; незаконне поширення конфіденційної інформації про особу; поширення її у публічному виступі, творі, що публічно демонструється, чи в засобах масової інформації [13].

Конституційний суд України (далі – КСУ) визначає сімейне життя як особисті майнові та немайнові відносини між подружжям, іншими членами сім'ї, яке здійснюється на засадах, визначених у Сімейному кодексі України: кожна особа має право на повагу до свого сімейного життя (частина четверта статті 4); ніхто не може зазнавати втручання в його сімейне життя, крім

випадків, встановлених Конституцією України (ч. 5 ст. 5); регулювання сімейних відносин здійснюється з урахуванням права на таємницю особистого життя їх учасників, їхнього права на особисту свободу та недопустимості свавільного втручання у сімейне життя (ч. 4 ст. 7) та інше. КСУ виходить з того, що право на приватне та сімейне життя є засадничою цінністю, необхідною для повного розквіту людини в демократичному суспільстві, та розглядається як право фізичної особи на автономне буття незалежно від держави, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб [14].

Отже, оскільки сім'я є утворенням не виключно внаслідок укладення шлюбу, доцільним є визначення кола осіб (учасників), які ведуть сімейне життя. Так, з аналізу ст. 4 СКУ слідує, що такими особами визнаються: подружжя, батьки та діти, усиновлювачі та усиновлені особи, баба, дід, прабаба, прадід, внуки, правнуки, рідні брати та сестри, мачуха, вітчим, падчерка, пасинок. СКУ регулює сімейні особисті немайнові та (або) майнові відносини між цими та іншими членами сім'ї, визначеними у ньому. Водночас СКУ не регулює сімейні відносини між двоюрідними братами та сестрами, тіткою, дядьком та племінницею, племінником і між іншими родичами за походженням. У зв'язку з цим виникає питання чи є стосунки між зазначеними особами сімейними стосунками, які підлягають кримінально-правовій охороні, чи якимось іншими? Зокрема ряд законів України поряд з поняттям «сім'я», «члени сім'ї» використовує поняття «близькі родичі». Так, в ст. 12 КПК згадуються «близькі родичі» та «члени сім'ї» (ст. 12) [7]. В ЗУ «Про запобігання корупції» визначається коло осіб, які є близькими родичами і до яких віднесено зокрема: члени сім'ї суб'єкта декларування, а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта (п. 3 ч. 1 ст. 1) [8]. В такому трактуванні сім'я, члени сім'ї визнаються близькими родичами поряд з іншими.

Також постає питання про можливість визнання втручанням саме в сімейне життя осіб, які проживають спільно без державної реєстрації шлюбу. Мова йде про так званий конкубінат, який відрізняється тривалістю, не анонімністю, відкритістю взаємин, відсутністю формальних перешкод до реєстрації шлюбу [15, с. 54], і на думку науковців заслуговує на визнання такої форми співжиття саме як форми організації сімейного життя [16, с. 257]. І хоча формально проживання таких осіб набуває таких ознак сім'ї в розумінні ч. 2 ст. 3 СКУ як спільне проживання та пов'язаність спільним побутом, наявність таких фактичних шлюбних відносин потрібно доводити в суді як юридичний факт. Переважно при визнанні батьківства, стягненні аліментів на дитину, при поділі майна, визнання спадкоємцем та в інших справах, коли певні обставини не визнаються чи заперечуються [17, с. 76]. Тож учасниками сімейних відносин визнаються: по-перше, особи, які перебувають у шлюбі, тобто сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану (ч. 1 ст. 21 СКУ); по-друге, особи, які перебувають у фактичному шлюбі (без державної реєстрації) – за умови встановлення факту наявності / відсутності спільного проживання чоловіка та жінки однією сім'єю. Зокрема випадками існування стосунків, притаманних подружжю визнаються: ведення спільного господарства, наявність спільного бюджету та/або сумісної власності, набутої за час спільного проживання або в результаті спільної праці та за спільні грошові кошти, взаємних прав і обов'язків приманних подружжю [18]; факт участі чоловіка та жінки у програмі штучного запліднення за репродуктивних технологій [18, с. 7] тощо. Натомість не визнаються подружніми стосунками, хоча і свідчать про близькі відносини такі випадки як: факт реєстрації (проживання) жінки та чоловіка за однією адресою [18, с. 30], факт перебування у близьких стосунках чоловіка та жінки без доведення факту ведення спільного господарства, наявності спільного бюджету та взаємних прав і обов'язків, притаманних подружжю [18]; лише показання свідків та спільні фотографії [18, с. 16], спільна присутність на святах та пересилання коштів [18 с. 17], періодичний спільний відпочинок, проживання чоловіка і жінки за однією адресою, що пов'язане з поділом майна після розірвання шлюбу та відсутність іншого місця проживання [18] тощо. Незаконні дії щодо інформації про близькі стосунки

таких осіб мають визнаватися конфіденційною інформацією про приватне, а не сімейне життя таких осіб.

Крім вище зазначених категорій осіб, фактично подружжя, до членів сім'ї належить дитина і коли вона проживає в сім'ї своїх батьків і коли не проживає з ними спільно (ч. 2 ст. 3 СКУ). Враховуючи положення ч. 4 ст. 3 СКУ мова йде як про рідну дитину (кровне споріднення, так і усиновлену). Правом члена сім'ї наділена і одинока особа (ч. 3 ст. 3 СКУ).

Конституційний Суд України, даючи офіційне тлумачення ч. 1 та 2 статті 32 Конституції України, вважає, що інформація про особисте та сімейне життя особи (персональні дані про неї) – це будь-які відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, а саме: національність, освіта, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, матеріальний стан, адреса, дата і місце народження, місце проживання та перебування тощо, дані про особисті майнові та немайнові відносини цієї особи з іншими особами, зокрема членами сім'ї, а також відомості про події та явища, що відбувалися або відбуваються у побутовому, інтимному, товариському, професійному, діловому та інших сферах життя особи, за винятком даних стосовно виконання повноважень особою, яка займає посаду, пов'язану зі здійсненням функцій держави або органів місцевого самоврядування. Така інформація про фізичну особу та членів її сім'ї є конфіденційною і може бути поширена тільки за їх згодою, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [14]. В іншому рішенні КСУ, аналізуючи питання щодо поширення інформації про *сімейне життя* особи, яка займає посаду, пов'язану зі здійсненням функцій держави або органів місцевого самоврядування, врахував, що така інформація зазвичай стосується не лише цієї особи, а й інших осіб, зокрема *членів її сім'ї*, яким Конституція України теж гарантує право на невтручання в їх особисте і сімейне життя. Тому поширення даних про таких фізичних осіб – членів сім'ї, що можуть стати відомими в результаті поширення інформації про саму посадову особу, крім випадків, визначених законом, може призвести до порушення їх конституційних прав, зашкодити гідності, честі, діловій репутації тощо [19].

Вітчизняні дослідники вказують, що поняття «*сімейне життя*» отримало досить широке

трактування у ЄСПЛ, з позиції якого воно не обмежується лише шлюбними відносинами, а може охоплювати інші фактичні «сімейні зв'язки», у тому числі коли особи живуть поза шлюбом, відносини між братами та сестрами, питання біологічного батьківства та встановлення походження та інші [20, с. 44]. Вважаємо раціональною позицію, що оскільки для національної правової системи, яка визнає для себе обов'язковість практики Європейського суду з прав людини (ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. № 3477-IV), вирішення питання про належні стандарти врегулювання сімейних правовідносин не може відбуватися поза аналізом таких правових позицій вказаної інституції [21, с. 45]. Водночас варто урахувати, що трактовка поняття повага до приватного та сімейного життя в практиці ЄСПЛ має більш універсальне розуміння, ніж приватного життя та сімейного життя як об'єкта кримінально-правової охорони, що обумовлено особливостями виконання позитивних та негативних обов'язків України щодо захисту прав людини відповідно до Європейської конвенції.

Серед правових позицій ЄСПЛ, які визначають його практику у вирішенні справ, пов'язаних із захистом саме сімейних відносин, називають наступні: поняття сім'ї у значенні ст. 8 Конвенції включає в себе не тільки зареєстровані подружні відносини, але й інші «сімейні» зв'язки, які передбачають, що їх учасники живуть спільно поза законним шлюбом (рішення у справі «Шальк і Копф проти Австрії» (Schalk and Kopf v. Austria) від 22 листопада 2010 р.) [22]; наявність або відсутність «сімейного життя», по суті, є питанням факту, що залежить від реального існування на практиці близьких особистих зв'язків, які можуть знаходити прояв, зокрема, у виявленні інтересу і визнанні батьком дитини до і після народження (рішення у справі «Леббінк проти Нідерландів» (Lebbink v. Netherlands) від 1 червня 2004 р.) [23]; відносини між співмешканцями в одностатевій парі, які перебувають у де-факто існуючих постійних стосунках, так само як і відносини в різностатевій парі в такій самій ситуації, підпадають під визначення «сімейне життя» (рішення у справі Schalk і Kopf [22]).

У розумінні ст. 8 Конвенції та прецедентної практики Європейського суду з прав людини поняття «сімейне життя» охоплює існування сімейних зв'язків між подружжям, між неодру-

женими партнерами, між батьками і дітьми, між іншими родичами [24, с. 34]. Таким чином ЄСПЛ суд застосовує гнучкий підхід до інтерпретації сімейного життя, беручи до уваги різноманітність сімейних взаємин [21, с. 49]. Подібний підхід ЄСПЛ щодо трактування сімейного життя людини кореспондується із положенням національного законодавства України в більшій частині. Водночас згідно з чинним законодавством Україна не визнає одностатевих шлюбів, оскільки в ст. 51 Конституції України зазначено, що «шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка» [5].

Важливим є контекстуальний аспект (зміст) інформації про сімейне життя особи, відмінне від її особистого життя. Адже навіть в ст. 7 СКУ, яка визначає засади регулювання сімейних відносин, вказано, що воно здійснюється з урахуванням права на таємницю особистого життя їх учасників, їхнього права на особисту свободу та недопустимості свавільного втручання у сімейне життя.

ЄСПЛ до змісту сімейного життя в контексті ст. 8 Європейської конвенції відносить питання: шлюбу (зокрема шлюбів, що не відповідають звичаю, *de facto* співмешкання, одностатеві пари); батьківства (репродуктивні технології / право стати генетичними батьками); взаємовідносин батьків та дітей (взаємне спілкування, зв'язки між біологічною матір'ю і дітьми, зв'язки між біологічним батьком і дитиною, міжнародне викрадення дитини, питання усиновлення та удочеріння, прийомні сім'ї тощо); стосунки між братами і сестрами, бабою і дідом. Отже, для визначення яка саме інформація, що збирається, поширюється, передається тощо є такою, що стосується сімейного життя людини слід урахувати норми чинного законодавства, як то Сімейного кодексу України, Цивільного кодексу України та ін. Зокрема це може бути інформація про: особисті немайнові права та обов'язки подружжя, їх реалізацію; права та обов'язки матері, батька і дитини (визначення походження дитини, які перебувають у шлюбі між собою, визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою, визнання батьківства за рішенням суду, оспорювання батьківства) тощо. Особливо чутливою є інформація щодо таємниці усиновлення, встановленої в ст. 226-228 СКУ передбачено підстави, порядок та механізм забезпечення таємниці усиновлення.

Зокрема з приписів ч. 1 ст. 226 СКУ слідує, що порушенням конфіденційної інформації в частині приватного (особистого) життя особи можуть вважатися дії, передбачені ст. 182 КК, предметом яких є інформація про те, що певна особа перебуває на обліку тих, хто бажає усиновити дитину, пошуку дитини для усиновлення, інформація про подання заяви про усиновлення та її розгляд, а втручанням в сімейне життя – інформація про наявність рішення суду про усиновлення (ч.1). Таким самим втручанням в сімейне життя особи мають визнаватися незаконні дії з інформацією: про зміну відомостей про місце народження та дату народження дитини, що допускається на підставі ч. 1 ст. 230 СКУ; про зміну прізвища та по батькові дитини, а також її ім'я на підставі ст. 231 СКУ. Забезпечення таємниці усиновлення регламентовано ст. 238 СКУ, в якій визначено коло осіб, які мають зберігати таємницю усиновлення (особи, яким у зв'язку з виконанням службових обов'язків доступна інформація щодо усиновлення (перебування осіб, які бажають усиновити дитину, на обліку, пошук ними дитини для усиновлення, подання заяви про усиновлення, розгляд справи про усиновлення, здійснення нагляду за дотриманням прав усиновленої дитини тощо), а також інші особи, яким став відомий факт усиновлення, зокрема і тоді, коли усиновлення для самої дитини не є таємним (ч.1) та передбачено, що особи, які розголосили таємницю усиновлення, несуть відповідальність, встановлену законом (ч. 4). Наразі відповідальність за розголошення таємниці усиновлення передбачена ст. 168 КК, яка, по суті, є спеціальною щодо ст. 182 КК України. Однак, ст. 168 КК не надає відповіді на питання якою має бути правова оцінка дій особи, яка розголосила таємницю усиновлення (удочеріння) не всупереч волі усиновителя (удочерення), а всупереч волі усиновленої (удочереної) дитини, яка відповідно до ч. 2 ст. 226 СКУ також має право на таємницю факту її усиновлення.

Зважаючи на дискусійність питання співвідношення цих двох норм в кримінально-правовій доктрині (О. Готін, О. Дудуоров, Д. Євтеєва, С. Лихова, О. Марін, В. Навроцький, І.В. Присяжнюк, М. Хавронюк, Т. Чолан та ін) питання це потребує окремого аналізу саме з позицій визнання в документах, що утверджують стандарти дотримання прав людини, поваги до приватного та сімейного життя особи. Схожою проблемою можна визнати зокрема й правову оцінку розповсюдження інформації про те, що подружжя вдалося до процедури застосування

допоміжних репродуктивних технологій (інформація про сімейне життя) чи як кримінального правопорушення, передбаченого ст. 182 КК чи як незаконне розголошення лікарської таємниці, передбаченої ст. 145 КК України. Адже умисне розголошення лікарської таємниці може бути вчинено лише особою, якій вона стала відома у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків, якщо таке діяння спричинило тяжкі наслідки, а розголосити інформацію про таку процедуру може й особа, на яку не поширюється дія лікарської таємниці, приміром третя особа. Тож важливим в цьому аспекті є визначення суб'єкта відповідного кримінального правопорушення.

Висновки. Отже, в аспекті кримінально-правової охорони приватного життя особи інформацію про сімейний стан особи як частину конфіденційної інформації слід визнати лише частиною інформації про сімейне життя особи, а відтак кримінально-правова охорона конфіденційної інформації щодо сімейного життя за унормованого змісту поняття конфіденційної інформації не може бути визнана повною та такою, що повністю відповідає міжнародно-правовим стандартам в сфері забезпечення прав людини. Зважаючи, що Національна стратегія у сфері прав людини 2021 року стратегічною ціллю забезпечення права на приватність визначає приведення стан його захищеності відповідно до міжнародних, у тому числі європейських, стандартів, доцільним уявляється перегляд сучасного стану кримінально-правової політики щодо підходів у визначенні права на приватне та сімейне життя як об'єкту кримінально-правової охорони.

Список використаної літератури:

1. Європейська конвенція з прав людини 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
2. Король І. Б. Охорона недоторканності приватного життя: кримінально-правові та кримінологічні аспекти : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 235 с.
3. Зікрата О.А. Співвідношення конституційних гарантій недоторканності права особистого і сімейного життя та кримінально-правової охорони приватного життя людини. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. (ВНПЗ ДГУ, 11.12.2020). С. 27-31. URL: <http://dgu.com.ua/bitstream/123456789/299/1/%D0%97%D1%96%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B0%20%D0%9E.%D0%90.pdf>

4. Сосніна О. В. Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності приватного життя (ст. 182 КК України) : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / Львів: Нац.ун-т «Львівська політехніка», 2017. 256 с.
5. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15?find=1&text=%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0#Text>
7. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
8. Про запобігання корупції: Закон України. *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2014, № 49, ст.2056. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
9. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
10. Про інформацію: Закон України № 2657-XII від 2 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1992, № 48, ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
11. Інструкція щодо заповнення Особової картки державного службовця, затверджена Наказом Національного агентства України з питань державної служби 05.08.2016 № 156. URL: <https://web.archive.org/web/20191225121205/https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1200-16>
12. Сімейний кодекс України № 2947-III від 10 січня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294714?find=1&text=%D1%88%D0%BB%D1%8E%D0%B1#w1_6
13. Вирок Першотравневого районного суду м. Чернівці від 31.07.2023 року. Справа 727/2632/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112507141>
14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text>
15. Синегубов О.В. Загальні положення здійснення права дитини на сім'ю. *Форум права*. 2013. № 4. С. 367-373.
16. Менджул М. В. Поняття та зміст права на сім'ю. *Закарпатські правові читання: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції* (19-21 квітня 2018). Ужгород, 2018. С. 254–258.
17. Бельо Л.Ю. Право на сім'ю: його зміст та особливості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 74-77.
18. Огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду у справах зі спорів, що виникають між особами, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі / упоряд. правове управління (IV) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду / Відпов. за вип.: суддя КЦС ВС, к.ю.н, А. Ю. Зайцев. Київ, 2020. 35 с.
19. Рішення Конституційного Суду України від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v021p710-10#Text>
20. Менджул М. В. Зміст принципу недопустимості втручання у сімейне життя. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 1. С. 43-46.
21. Явор Ольга. «Сімейне життя» в інтерпретації Європейського суду з прав людини. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 10. С. 44-51.
22. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Шальк і Копф проти Австрії» (Schalk and Kopf v. Austria) від 22.11.2010 р. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-99605>
23. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Леббінк проти Нідерландів» (Lebbink v. Netherlands) від 01.06.2004 р. URL: <http://www.amen.ie/downloads/26033.pdf>.
24. Труба В.І. Вплив практики ЄСПЛ на розвиток сімейного законодавства України. Десяті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є. В. Васьковського : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 28 травня 2021 р.) [Електронне видання] / відповід. ред. В. І. Труба, упор. А. Л. Святошнюк; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова; економ.-прав. ф-т. – Одеса : Фенікс, 2021. С. 32-38.

Stomatov E. H. Content of information on family life of a person in the context of criminal law protection of private life

The article is devoted to clarifying the approaches to understanding the category of family life of a person in the legal doctrine of Ukraine in relation to the categories of private and personal life and the content of these categories in international legal documents defining the standards of human rights and judgments of the European Court of Human Rights. The author emphasizes that the current Article 182 of the Criminal Code of Ukraine, which provides for liability for violation of privacy, does not fully cover the protection of privacy, leaving out certain aspects of privacy in a person's family life. This state of affairs is due to the fact that the article criminalizes illegal actions with conference information, which, as defined in the Law of Ukraine "On Information", includes only that part of information about a person's family life that relates to marital (civil) status, which is only one of the manifestations of a person's family life, as it is related to the statement of a person's marriage. The author examines the concept of family and approaches to an expanded understanding of family in the case law of the European Court of Human Rights. The author analyzes the regulatory framework which distinguishes between private and family life of a person, and also defines the concepts of "family", "de facto family", "close persons", etc. and the position of the Constitutional Court of Ukraine on the understanding of the concepts of private and family life. It is found that in law enforcement activities, when criminalizing actions related to the illegal dissemination of confidential information, the latter is interpreted more broadly than defined in the law, since it includes not only information directly about marital status, but also about the composition of the family as a whole and personal data of family members. On the other hand, there are no clear criteria for distinguishing between information about a person's private and family life in the process of applying criminal law, as it is mostly stated that from the objective point of view, the violation of private life consists in unlawful interference with a person's private or family life. At the same time, the nature of the information is not specified. The author concludes that it is advisable to review the current state of criminal law policy regarding the approaches to defining the right to private and family life as an object of criminal law protection.

Key words: family life, private life, family, inviolability, confidential information, criminal law protection, European Court of Human Rights, medical secret, secret of adoption, rights, freedoms and interests of a person.